

Ulricehamns kommun

kommun@ulricehamn.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Tvärreds skola

i Ulricehamns kommun

Tillsyn i Tvärreds skola

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Ulricehamns kommun under hösten 2016. Tvärreds skola besöktes av Skolinspektionen den 8 och 9 november 2016.

Skolinspektionen har vid besöket intervjuat samtliga lärare, tre av elevhälsans kompetenser, tre elevgrupper samt rektor och biträdande rektor. Vid besöket gjordes två lektionsobservationer.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat årskurs 3

Enligt de uppgifter som skolan lämnat till Skolinspektionen bedömdes samtliga elever i årskurs 3 nå kunskapskraven i matematik, svenska, naturorienterande och samhällsorienterande ämnen läsåret 2015/16.

Kunskapsresultat årskurs 6

Enligt de uppgifter som skolan lämnat till Skolinspektionen bedömdes eleverna i årskurs 6 nå kunskapskraven i alla ämnen förutom i svenska och matematik läsåret 2015/16. I svenska var det 88 procent av eleverna som nådde de nationella kunskapskraven och i matematik var det 75 procent. Eftersom antalet elever i berörd årskurs är lägre än 10 saknas statistik från Skolverket.

Resultat av arbetet med trygghet och studiero

Under våren 2016 genomförde Skolinspektionen en enkät med samtliga elever i årskurs 5 på Tvärreds skola. Dock framgår inga resultat av enkäten på grund av för få svarande. Detsamma gäller enkäten för pedagogisk personal. I Tvärreds skolas *Verksamhetsplan 2016-2017* framgår att fler elever trivs och är trygga i skolan än tidigare, och att eleverna upplever att det varit lugnare på skolan.

I Skolinspektionens enkät för vårdnadshavare, som besvarades av 22 personer, får frågorna som gäller trygghet lägre resultat än medelvärdet i riket. Svaren från vårdnadshavarna från Tvärreds skola ger indexvärdet 6,1 på en tiogradig skala på påståendet "Mitt barn känner sig tryggt i skolan". Det genomsnittliga indexvärdet för samtliga medverkande vårdnadshavare i enkäten i riket är 8,2 för samma påstående. Ett påstående där indexvärdet särskiljer sig mer är "Det

Beslut

2017-01-12

3 (22)

Dnr 43 - 2016:4713

finns elever på skolan som mitt barn är rädd för” som får 3,7 för Tvärreds skola, jämfört med genomsnittet för riket som är 7,2.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2017-03-31
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande	2017-03-31
3. Bedömning och betygssättning	Föreläggande	2017-03-31
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Ingen brist konstaterad	
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2017-03-31
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens utredning visar att bristen på tillgång till digitala hjälpmedel inverkar på elevernas möjligheter att utveckla den digitala kompetens som läroplanen anger att de behöver och ska få. Det framkommer även att inte alla elevers behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, vilket kan medföra att elever inte får det stöd de har rätt till och behov av.

Utredningen visar vidare att det finns flera brister i förutsättningar för elevernas lärande och trygghet. Lärarna undervisar i ämnen som de inte är behöriga i även om det finns andra lärare som är behöriga i dessa ämnen. Genom att organisera undervisningen på ett annat sätt så skulle eleverna få tillgång till behöriga lärare i fler ämnen. Genom ökad samverkan mellan lärare, mellan rektor och lärare, och mellan lärare och elevhälsa skulle verksamheten kunna utvecklas och likvärdigheten öka. Erfarenhetsutbyte kring undervisning och bedömning behövs, särskilt när inte alla lärare är behöriga i alla ämnen som de undervisar i, och för att säkerställa en likvärdighet kring bedömning krävs diskussioner inom arbetslaget. Samverkan med elevhälsan är nödvändig för att ge elever de förutsättningar som krävs för att de ska nå målen.

Beslut

2017-01-12

5 (22)

Dnr 43 - 2016:4713

Elevhälsans uppdrag att arbeta främst förebyggande och hälsofrämjande genomförs inte i nuläget och även den studie- och yrkesvägledande verksamheten behöver utvecklas.

Tillgången till specialpedagog bedöms i huvudmannabeslutet.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ulricehamns kommun att senast den 31 mars 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Ulricehamns kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 3 Kursplaner)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska se till att undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan genom att bland annat ge lärare och elever möjlighet att använda digitala verktyg i den utsträckning som behövs för att utveckla elevernas kunskaper inom ramen för läroplanens mål.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning är att undervisningen på Tvärreds skola inte utgår från och omfattar målen i läroplanen och kursplanen i svenska, eftersom

eleverna på skolenheten inte har tillgång till digitala verktyg i den omfattning som de behöver. Datorer används inte i undervisningen och de elever som skulle vara behjälpta av digitala verktyg som stöd i form av extra anpassningar i undervisningen får inte detta eftersom tillgången inte är tillräcklig. De få datorer som finns på skolenheten är fasta och finns utspridda i olika klassrum vilket också innebär att eleverna saknar möjlighet att med handledning av lärare använda dem i undervisningen. Eleverna får därmed inte möjlighet att utveckla sin digitala kompetens. Detta strider mot författningarnas krav.

Enligt läroplanen ska skolan ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda modern teknik som verktyg för kunskapsökande, kommunikation, skapande och lärande. Det är enligt läroplanen rektorns ansvar att utforma skolans arbetsmiljö så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t ex bibliotek, datorer och andra hjälpmedel. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s 283) anges att det ska finnas den utrustning som behövs utifrån elevers varierande behov avseende kommunikation, information och informationsteknik så att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. I kursplanen för ämnet svenska anges i det centrala innehållet för årskurs 1-3 "Handstil och skriva på dator" och "Informationssökning i böcker, tidskrifter och på webbplatser för barn" samt i årskurs 4-6 "Handstil samt att skriva, disponera och redigera text för hand och med hjälp av dator" och "Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet." I kunskapskraven för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 3 för ämnet svenska anges "Eleven kan skriva enkla texter med läslig handstil och på dator."

Vid en av Skolinspektionens elevintervjuer säger eleverna att de inte använder datorer i skolarbetet. Eleverna nämner vid en annan intervju att de renskriver sina texter som de först skrivit för hand. Det framgår av intervjuer med elever och lärare att det finns nio datorer på skolenheten, förutom lärardatorer, som är utspridda i olika klassrum. Vid Skolinspektionens intervju med lärarna kompletterar de denna information genom att säga att de visserligen kan söka information gemensamt under en lektion, med hjälp av den dator och den smartboard som finns i klassrummen, men att tillgången på datorer inte är tillräcklig för att eleverna ska kunna arbeta självständigt och utveckla sin digitala kompetens. Lärarna säger även att om de skulle sprida ut eleverna så att de kunde sitta i olika klassrum och använda de fasta datorerna, så skulle de inte kunna få det stöd och den handledning som de behöver, eftersom lärarna inte kan vara på flera platser samtidigt. Bristen på datorer gör, enligt lärarna,

att eleverna inte får möjlighet att använda datorerna till faktasökning, textbearbetning eller färdighetsträning. Lärarna säger även att det finns extra anpassningar som eleverna har behov av, men inte kan få, eftersom dessa kräver tillgång till datorer eller surfplattor. Elever kan få digitala verktyg som en särskilt stöd-åtgärd, men inte som extra anpassning. Både elevhälsan och rektor bekräftar lärarnas uppgifter vid intervjuer med Skolinspektionen. Lärarna uttrycker också att de saknar den flexibilitet i undervisningen som digitala verktyg ger. De säger även att de skulle behöva en klassuppsättning av digitala verktyg, så att alla elever i en klass har möjlighet att arbeta samtidigt, eftersom eleverna i nuläget inte kan använda de datorer som finns till färdighetsträning, textbearbetning eller faktasökning.

Rektorn säger i intervjun att även hon ser tillgången till digitala verktyg som en brist. Rektorn säger vidare att skolan kommer få tio datorer till inom den närmaste framtiden, men rektorn uttrycker också att skolan ännu inte har den tillgång som de skulle behöva.

Motivering till föreläggande som ingripande

Ulricehamn kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Ulricehamn kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avögöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehundledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Ulricehamns kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska nås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att arbetsgången avseende elever i behov av särskilt stöd inte fungerar tillfredställande på Tvärreds skola. Utredningen visar att lärare inte rapporterar till rektorn att elever riskerar att inte uppnå kunskapskraven. Därmed utreds inte elevernas behov av särskilt stöd som de ska. Anmälan om behov av utredning görs inte alltid eftersom det finns tvivel om att en utredning om behov av särskilt stöd kommer att utmynna i det stöd som efterfrågas. Att elever som kan vara i behov av särskilt stöd inte skyndsamt utreds, för att få sitt eventuella behov fastställt, kan medföra att eleven inte alls får det stöd den behöver, att fel stöd sätts in eller att fel stöd fortsätter att ges. Det finns därmed en påtaglig risk att elevens möjligheter att nå kunskapskraven minskar väsentligt. Detta strider mot författningskrav. I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultat på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin

skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Vid Skolinspektionens intervju med lärarna framkommer att det finns elever som riskerar att inte nå kunskapskraven trots att de får extra anpassningar i undervisningen. Lärarna säger att det finns minst sju elever som detta gäller, vilket kan jämföras med att det finns två åtgärdsprogram på skolenheten. Dessa elevers behov har lärarna inte rapporterat till rektor. På frågan varför lärarna inte har gjort det så säger de att de inte tror att de kommer att få något stöd till eleverna, eller att det kommer att ta lång tid innan de får det. Någon av lärarna, som arbetat länge på skolenheten säger sig aldrig ha varit på möte med elevhälsan i syfte att utreda en elevs behov av särskilt stöd.

Elevhälsan bekräftar att de inte har kännedom om att det finns elever som riskerar att inte nå kunskapskraven. De säger att de tror att anledningen till att elever inte rapporterats är att lärarna tidigare inte fått det stöd som de önskat till eleverna. Elevhälsan säger vidare att de inte kan utreda elevernas behov om det inte rapporterats. Elevhälsan berättar att de identifierat att det finns elever på skolan som fått särskilt stöd i de lägre årskurserna och att det för flera elever upphört efter ett par år. När dessa elever kommit upp till årskurs 5 och 6 har lärarna igen påvisat att eleverna behöver särskilt stöd för att de ska kunna uppnå de lägsta kunskapskraven. Specialpedagogen uppger att det då kan vara försent att sätta in särskilt stöd för några av dessa elever för att de ska kunna uppnå de lägsta kunskapskraven i årskurs 6. Då har det varit svårt för elevhälsan att ge eleven ett sådant stöd som gör det möjligt för eleven att nå kunskapskraven till vårterminen i årskurs 6.

Rektorn känner inte heller till att det finns elever som riskerar att inte nå kunskapskraven, som inte rapporterats till rektorn. Rektorn säger att hon är medveten om att lärarna inte alltid anser att de fått de stöd de behöver och att det kan vara en orsak till att de inte rapporterar. Rektorn säger att det finns en oro bland lärarna att om antalet elever som riskerar att inte nå kunskapskraven är högt, så visar det att skolan inte klarar sitt uppdrag. Rektorn säger att hon påtalat vikten av att rapportera eftersom de annars inte har möjlighet att sätta in rätt stöd.

Motivering till föreläggande som ingripande

Ulricehamn kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Ulricehamn kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Ulricehamns kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Eleven och elevens vårdnadshavare informeras om elevens utveckling. (3 kap. 4 § och 10 kap. 12 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Lärarna ska utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att eleverna inte informeras om sin kunskapsutveckling eftersom eleverna inte får kontinuerlig information om sin kunskapsutveckling utifrån kursplanernas kunskapskrav. Tillsynen visar att det är oklart för lärare och elever vad eleverna ska göra för att nå längre och utmanas mer i syfte att nå så långt som möjligt utifrån sina individuella behov. Det framgår av Skolinspektionens utredning att eleverna inte vet hur de ska göra för att utveckla sina förmågor i förhållande till kunskapskraven. Endast någon lärare har vid enstaka tillfällen gått igenom och pratat om hur en arbetsuppgift kan nå kunskapskraven olika väl, i övrigt har detta inte skett. Eleverna har därför inte tillräcklig kunskap om att en uppgift kan genomföras olika väl, med olika kvalitéer och vet inte hur de ska utveckla sina uppgifter och därmed sina förmågor. Detta inverkar på elevernas möjligheter att förstå vad som bedöms i ämnet, att förstå hur deras förmågor utvecklats, att förstå

hur de ska göra för att utveckla förmågorna vidare och att också utveckla sin egen kompetens att bedöma. Att eleverna inte förstår hur de ska göra för att utveckla sina förmågor inverkar på möjligheterna att nå de högre kunskapskraven, vilket kan vara en av förklaringarna till att meritvärdet för Tvärreds skola är relativt lågt. Mot bakgrund av vad som ovan angetts bedömer Skolinspektionen att eleven inte kontinuerligt informeras om sin utveckling i enlighet med skollagens bestämmelser. Detta strider mot författningarnas krav.

I Läroplanen står att "Skolans mål är att varje elev utvecklar ett allt större ansvar för sina studier, och utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna. Läraren ska utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn".

Kunskapskraven utgår från de förmågor som sammanfattas i ämnets syfte och det centrala innehållet och beskriver vilket kunnande som krävs för godtagbara kunskaper i vissa årskurser och för olika betyg. Läraren ska i undervisningen se till att eleverna förstår syftet med de aktiviteter som sker i undervisningen, vilka kunskaper de ska ges möjlighet att utveckla samt hur eleverna ska få visa sina kunskaper. Läraren ansvarar alltså för att leda undervisningen och tydliggöra på vilket sätt olika moment i undervisningen är kopplade till de förmågor som eleverna ska ges möjlighet att utveckla. Läraren ska även kontinuerligt ge varje elev konstruktiv återkoppling på hennes eller hans kunskapsutveckling och tydliggöra vad som behöver utvecklas vidare.

När Skolinspektionen på elevintervjun med de äldre eleverna frågar om betyg så uppger eleverna att de inte vet hur de ligger till. Det framkommer i alla elevintervjuerna att eleverna inte vet hur de ska göra för att förbättra och utveckla sina uppgifter och därmed nå längre i sin kunskapsutveckling. Eleverna säger att de tror att de ska skriva mer för att utvecklas, men att de inte vet hur de ska göra och inte har fått hjälp med detta. Elevhälsan bekräftar den bild som eleverna ger och säger att lärarna behöver fokusera mer på förmågorna i undervisningen.

Lärarna säger vid Skolinspektionens intervju att det inte är lätt att få eleverna att förstå kunskapskraven men att de försöker förklara dem. Någon av lärarna säger att hon nu försökt förklara för eleverna vad som exempelvis menas med "utvecklat" och "väl utvecklat" innehåll och att detta var ett nytt sätt för henne att beskriva vad som krävs av en text, och att hon inte gått igenom detta tidigare. De andra lärarna säger att de inte har gått igenom denna skillnad i de

klasser som de undervisar. Eleverna säger att de inte har pratat om kvalitet och vad det innebär. Det är bara en elev, som Skolinspektionen träffar på en av de tre elevintervjuerna som känner till vad begreppen "lätt utvecklad" och "väl utvecklad" kan innebära. Ingen av de andra eleverna har hört talas om dessa begrepp eller känner till att det går att utföra uppgifter med olika kvalitéer.

Lärarna säger att de en gång per termin, inför utvecklingssamtalen, gör en mer noggrann bedömning av elevernas uppgifter och då informerar eleverna om deras kunskapsutveckling. Av de individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tagit del av framgår att det saknas omdömen i alla ämnen utom i svenska och matematik. Det framgår inte heller hur eleven presterat i förhållande till kunskapskraven.

Det anges i *Verksamhetsplan för 2016-2017* för Tvärreds skola att meritvärdet är lågt, och att skolan behöver arbeta vidare med detta. Rektorn säger i intervjun att meritvärdet skulle kunna vara högre men att det är svårt att veta om det är bedömningen som inte är korrekt eller om det är så att eleverna inte fått tillräckliga utmaningar och möjligheter att utvecklas i sitt lärande. Elevhälsan uttrycker vid intervjun att lärarna missar de elever som strävar att nå längre i sin kunskapsutveckling och behöver mer utmaningar för att nå dit.

I Skolinspektionens intervjuer med elevhälsan och lärarna berättar de om den kompetensutvecklingsinsats som påbörjats och där den senaste aktiviteten innebar att lärarna diskuterade kvalitéer i elevtexter, men att detta arbete, enligt elevhälsan och lärarna, ännu inte gett resultat för eleverna.

Motivering till föreläggande som ingripande

Ulricehamn kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Ulricehamn kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Ulricehamns kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver, om de inte omfattas av något av undantagen från dessa krav. (2 kap. 13 och 17-18 §§ skollagen; 33 § införelagen)
- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)
- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska se till att lärarna är behöriga för den undervisning de bedriver.
- Rektorn ska se till att lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen.
- Rektorn ska se till att elevhälsan arbetar främst hälsofrämjande och förebyggande.
- Rektorn ska se till att den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i förutsättningarna på skolenheten för elevernas lärande.

Läraryrket och lärarnas samverkan

Skolinspektionens tillsyn visar att eleverna inte undervisas av behöriga lärare i alla ämnen. Organisationen på skolan bygger på ett klasslärarsystem och inte på ämnesbehörighet. Detta gör att eleverna, i större utsträckning än nödvändigt, får sin undervisning av lärare som inte är behöriga i ämnet trots att det finns tillgång på skolenheten till lärare med rätt behörighet. Lärarna samverkar inte med varandra i frågor som rör undervisning och bedömning för att utveckla verksamheten för eleverna. Skolinspektionen bedömer att samverkan är särskilt viktig när inte alla lärare är behöriga i alla ämnen som de undervisar i, för att säkerställa undervisningens kvalitet. Att skolenheten inte använder lärarnas kompetens så att de i största mån undervisar i de ämnen de har utbildning för, samt att de inte samverkar för att utveckla verksamheten strider mot författningarnas krav.

Enligt skollagen får endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen. Om det inte finns någon lärare att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller nämnda krav eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen.

Enligt *Förteckning över undervisande personal* som Skolinspektionen fått ta del av inför tillsynen framkommer att alla lärare inte är behöriga i de ämnen som de undervisar i. Organisationen är uppbyggd utifrån ett klasslärarsystem så att en lärare ansvarar för undervisningen för en klass. Eleverna i årskurs 5 och 6, som undervisas som en klass, får mycket av sin undervisning av en lärare som är behörig i svenska, samhällsorienterande ämnen och engelska upp till och med årskurs 7. Eleverna får även sin undervisning av samma lärare i ämnena matematik och naturorienterande ämnen, men i dessa ämnen saknar läraren behörighet. I årskurs 4 är den undervisande läraren behörig i matematik och naturorienterande ämnen. Eleverna undervisas även i svenska och samhällsorienterande ämnen av samma lärare men i dessa ämnen saknar läraren behörighet.

Vid Skolinspektionens intervju med lärarna säger en av lärarna att det förra året var en fördel då de var två lärare med olika ämneskompetenser som undervisade samma grupp elever. Fördelen bestod av att de då kunde diskutera med kollegan och att de fick undervisa i de ämnen som de själva var behöriga i. Eftersom deras ämnesbehörigheter kompletterade varandras så behövde de inte undervisa i ämnen som de själva inte var behöriga i. Lärarna säger att de på skolenheten saknar kollegor som undervisar samma årskurser som de själva.

Rektorn säger i intervjun att det är viktigt att se till tryggheten för de yngre eleverna när det gäller organisationen på skolan. Rektor säger vidare att det är önskvärt att lärarna undervisar i de ämnen som de är behöriga i, men att det blivit så att några lärare länge undervisat samma årskurser från år till år. Det finns, enligt rektorn, en problematik kopplad till att lärarna är ensamma med att undervisa i sina årskurser. Lärarna saknar då kollegor att diskutera med och utvecklas tillsammans med. Rektorn säger även att det finns en risk att lärarna inte utmanas, utan arbetar på samma sätt år efter år, vilket kan få konsekvenser för eleverna. Hon säger vidare att det finns en osäkerhet i att ta stöd av varandra när det gäller till exempel undervisning. Rektorn uppger att det finns en tradition på skolan av att lärarna klarar sig själva, vilket även elevhälsan instämmer i. Det gör, enligt rektorn, att man i kollegiet inte diskuterar elevers lärande och bedömning i någon större utsträckning. Arbetslaget är bra på och används främst till att lösa konkreta problem och organisera aktiviteter, säger rektorn vidare, men det är vanligt att det är en lärare som löser uppgiften utan att samverka med de andra, vilket är effektivt men inte bidrar till att öka samsynen lärarna emellan.

Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande. Bedömningen görs mot bakgrund av att elevhälsan endast arbetar åtgärdande för enskilda elever, och att några förebyggande eller hälsofrämjande insatser från elevhälsan inte riktas mot eleverna på Tvärreds skola. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på skolan utförs av lärarna och inte i samarbete eller med stöd av elevhälsans professioner. Elevhälsans arbete uppfyller således inte författningarnas krav.

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande, och

elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. I förarbetena till skollagen anges bland annat att elevhälsans fokus inte ska vara hälso- eller sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv. Det innebär att elevhälsan ska bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsan ska också stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. De mer generellt inriktade uppgifterna, till skillnad från det individuellt inriktade arbetet, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor (prop. 2009/10:165, s. 276-277 och 656-657).

Vid Skolinspektionens intervju med representanter för elevhälsan säger de att de inte hinner med att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. De uttrycker att de försöker arbeta utifrån de förutsättningar de har men att det går åt mycket tid till möten och dokumentation eftersom de delar sin tid mellan fyra olika skolor. Kuratorn säger att hon omfördelat sin tid och har varit på plats mer när det har handlat om att åtgärda behov som redan uppstått, samt att hon även är inblandad i likabehandlingsplanen. Elevhälsan beskriver vidare att de inte har mycket dagligt jobb tillsammans och inte heller med lärarna på skolan. Skolläkare och skolpsykolog finns centralt och anlitas vid behov men de deltar inte på elevhälsans möten utom på förekommen anledning. Specialpedagogen har, enligt egen uppgift, vid tiden för Skolinspektionens tillsyn uppdrag på en annan skolenhet vilket gör att hon inte kan ha den direkta kontakten med lärarna och eleverna på Tvärreds skola. Elevhälsan uttrycker att det blir alldeles för lite hälsofrämjande arbete och att de idag agerar utifrån uppkomna behov. Det förebyggande arbete som elevhälsan gör är att delta i diskussioner om klassorganisation till exempel, medan det är lärarna som står för det förebyggande och hälsoförebyggande arbetet med eleverna. Elevhälsan beskriver vidare att de inte deltar i de förebyggande aktiviteterna som görs på skolan eftersom de inte blivit inbjudna, och eftersom de inte finns på skolan så kommer inte deras tankar in naturligt i t.ex. planeringen av aktiviteter. De säger även att om de blivit inbjudna så hade de inte kunnat delta eftersom det inneburit att något annat blivit bortprioriterat. De uttrycker en förhoppning om att de ska kunna få bättre strukturer för det förebyggande arbetet genom ett kompetensutvecklingsprojekt som skolan deltar i. Elevhälsan säger att de inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och denna åsikt delar rektorn och lärarna. Lärarna säger att de inte kan se hur elevhälsan arbetar

förebyggande och hälsofrämjande. Rektorn säger att hon gärna vill att elevhälsan ska arbeta främst förebyggande och hälsofrämjande men att de inte gör det i nuläget.

Studie- och yrkesorienterande verksamhet

Skolinspektionen bedömer att det finns brister inom den studie- och yrkesorienterande verksamheten på Tvärreds skola. Bedömningen görs mot bakgrund av att elevernas behov av vägledning inför framtida utbildnings- och yrkesval inte tillgodoses. För närvarande bedrivs inte någon sådan vägledning alls på skolenheten eftersom kommunens övergripande plan för verksamheten ännu inte kommit igång. Lärarna har i väntan på att kommunens plan slutat bedriva någon undervisning om detta ämne. Det bedrivs på skolenheten i nuläget ingen studie- och yrkesorienterande verksamhet och detta strider mot författningarnas krav.

Enligt skollagen ska alla elever i grundskolan utom förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Enligt läroplanen ansvarar rektor för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

Vid Skolinspektionens intervju med lärarna säger de att de lämnat området Studie- och yrkesvägledning eftersom de inväntar den plan som kommunen ska utarbeta, och att det nu inte bedrivs något arbete på skolenheten gällande detta. De säger att de tidigare pratat om yrken i undervisningen, men inte om utbildningar. Rektorn bekräftar det lärarna säger, att det ska komma en övergripande plan för kommunen och att det nu inte sker något arbete gällande studie- och yrkesvägledning på skolenheten. Rektorn säger även att det inte finns någon studie- och yrkesvägledare i kommunen för de aktuella årskurserna, F-6.

Vid Skolinspektionens tre intervjuer med elever framkommer olika bilder av hur de arbetat med olika yrken och utbildningar. I en av elevgrupperna säger eleverna att de inte arbetat med detta alls. I en annan elevgrupp vet eleverna vad de vill bli när de blir vuxna och känner till olika yrkeskategorier. Några av dessa elever berättar att de, på lektioner, skrivit om och ritat vad de vill bli när de blir stora. Några av eleverna vet att de ska läsa vidare för att utbilda sig,

men detta är något som de pratat om hemma, uppger de eleverna. Övriga elever vet inte vilka olika möjligheter som finns.

Motivering till föreläggande som ingripande

Ulricehamn kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Ulricehamn kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Beslut

2017-01-12
20 (22)

Dnr 43 - 2016:4713

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Maria Larsson
Utredare/ föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Tvärreds skola

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Tvärreds skola

Tvärreds skola ligger i Tvärred, ca 15 kilometer från Ulricehamns tätort. Skolan, som erbjuder utbildning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1-6, har totalt 69 elever, varav 9 av dessa går i förskoleklass. På skolan finns en klass i årskurs 1 och en i årskurs 4. Dessutom finns en klass med elever från årskurs 2 och 3, och en med elever från årskurs 5 och 6. Samtliga lärare ingår i ett och samma arbetslag.